

KODILA KOOLI AJALUGU

Kodila kooli kroonikaraamatusse, mille kirjutamist on alustatud 1926. aastal enne kooli 75. aastapäeva, on kirjutatud: !Kodila kool on asutatud aastal 1851 kroonu kulul ja varustatud väikese maatükiga. Koolimaja oli enne kõrts olnud. Esimene kooliõpetaja tuli kinnijäänud Kabala kooli juurest ja hakkas siin tööle!. Kuidas ta nimi oli, pole öeldud. 1868. a. 18. oktoobri protokollis öeldakse: “Kodila 400 inimese kohta kool; kooli juhatajaks Jaan Andok, ta on vähe mõjuda võinud osalt viletsa aenelise seisukorra, osalt täiesti kõlbmatu koolimaja tõttu...”

Nimetada oleks veel, et Kodila koolist öeldakse: ta olla ainuke kool, mis hakatusest saadik takistuseta edasi “ingitsenud- mitte töötanud olla”.

Need tähelepanekud pärinevad tollase koolijuhataja J. Kruusi andmetel rapla kirikuõpetajalt J. Liivilt saadud kirikuraamatust.

Seda, et õppetöö küllaltki viletsates tingimustes toimus, võib järeldada kroonikaraamatusse kirjapandu põhjal: “Kooliruumid on olnud õige viletsad. Vana, endise kõrtsi joogituba olnud klassiks, kus pikk laud keset tuba olnud, mille kõrval kaks pikka pinki. Lapsed istunud kahel pool lauda ja kirjutanud krihvliitele. Talve olnud tuba võrdlemisi külm, nii et lastel tulnud suurtes riietes klassis viibida ja sealjuures lõdiseda. Lugemise tundide ajal käinud lapsed koolmeistri toas lugemas, kus soojem olnud”.

1871. aastal ehitati uus koolimaja, mille tulemusena paranesid õppimise ja õpetamise tingimused.

1871/72. õppeaastal tunnikavas või nagu tol ajal öeldi ”Katalogis” ehk kooli tundide arvus on olnud kirja pandud: !Kuda siin koolimajas kooli peab peetama. Kooli tunnid on alanud kell 9. Enne lõunat on olnud kolm tundi, kaks tundi 12 – 2on olnud lõuna vaheaeg. Peale lõunat on olnud kaks tundi, nii et kella nelja ajal koolitöö lõpp olnud. Laupäeval on olnud kolm tundi enne lõunat.

Tunnid on olnud järgmised: esimene tund iga päev “Piiblitõlk”, ühel päeval vana testamendi, teisel päeval uue testamendi lood, s. o. 6 tundi nädalas: katekismust 2 tundi nädalas, emakeele lugemist 5 tundi nädalas, emakeele kirjutamist 5 tundi nädalas (neist 2 tundi õigekirja, s.o. etteütelse järgi), rehkendamist 5 tundi nädalas (sellest 2 tundi peast rehkendamist), laulmist 4 tundi nädalas, noodiõpetust 1 tund nädalas- kokku 28 tundi nädalas.

Kool on alanud 1. novembril, lõppenud 12. aprillil, jõuluvaheaeg kestnud 23. detsembrist kuni 7. jaanuarini.

1872. aastal asus koolmeistri tööd tegema kaksikümmend aastat koolijuhiks olnud Jaan Andoki poeg Priidik, kes töötas sel ametikohal kuni 1879. aastani, mil tal tuli lahkuda oma vähese vene keele oskuse pärast, sest see aeg langes venestamise perioodi. Kirikuõpetaja küll soovitanud tal asuda vene keelt õppima, kuid Priidik loobunud ja läinud pärast seda mõisa kupjaks. Priidik olla olnud südame poolest hea mees ning ei tahtnud teomeestega tõelda ja kurja vanduda, mistõttu ta ei olnud mõisahärrale meele järgi ning loobunud ka sellest ametist. Pärast seda läinud ta Kadapiku tallu kohta pidama, algul rentnikuna, hiljem omanikuna. Siinkohal olgu öeldud, et Priidik Andok oli praeguse Tartu Ülikooli rektori Jaak Aaviksoo vanaisa.

1879. aasta oktoobrikuust kuni 1901. aasta aprillini töötas koolijuhina Johann Nigossou, kes ühtlasi täitis kümne aasta (1881 – 1891) jooksul vallakirjutaja kohustusi. Oma kirjas J. Kruusile 1926. aastal kirjutab ta: “Õpetaja palk oli see aeg ühesuurune: 100 rubla aastas, peale selle muidugi korter, küte ja valgustus; kirjutaja palk oli 40 rubla aastas. Õpetaja palk oli 75 rubla raha ja koolimaad, mis oli 25 rubla ette arvatud... Kool oli kolmejaoline, õpilaste arv kõikus 22-32 vahel”.

Kooli kroonikasse on kirjutatud: “Selles protokollis- või “nõuheitmise” raamatus, mis leidub Rapla valla arhiivis, on veel mõned volikogu otsused koolimaja kulude kohta, nagu maja vooderdamise kuludeks on 25. mail 1881. aastal, määratud:

10 tosinat laudu	40 rubla
naelu	7 rubla
muu puutarvidus	6 rubla
värvimine	7 rubla

tööraha	40 rubla
kokku	100 rubla

Viimane protokoll Kodila vallavolikogu koosolekust on kirjutatud 8. mail 1891. aastal. Sel aastal kaotati Kodila kui iseseisev vald ning liideti Rapla vallaga. Võib arvata, et valla kaotamine mõjutas ka kooli arengut, sest sellega kadus oma kooli tunne, samuti läks otsustamine võõraste inimeste kätte kaugemale. 1901. aastal asus kooli juhatama Heinrich Oviir, kes tegi seda 1908. aasta jaanuarini, sest siis oli ta sunnitud lahkuma Eesti kubermangust, kuna teda kahtlustati 1905. aasta revolutsioonilistest sündmustest osavõtus.

Samal aastal valmis uus koolimaja, mis oli ehitatud punastest tellistest (meie mõistes vana koolimaja alumine korrus raka külas), mis läks maksma 3785 rubla ja 45 kopikat. Uues koolimajas alustas koolijuhatajatööd August Riismann, kes oli lõpetanud pedagoogilised kursused sama aasta suvel. Kool oli uue koolimaja valmimise järel muudetud 1. klassi ministeeriumikooliks. Koolile muretseti mööbel ja õppeabinõud nn kroonu kulul(ilmselt tähendas see riigi vahenditest kulude katmist) ja seda järgmiselt:

25 kooli laua eest 150 rubla

1 kateedri eest 12 rubla ja 50 kopikat

1 klassitahvli eest 10 rubla

2 laste laua eest 6 rubla

1 arvelaue eest 5 rubla ja 50 kopikat

kokku 184 rubla.

Sellest perioodist tuleb olulise faktina märkida, et 1910. aastast võetakse kooli tööle tütarlaste käsitöö õpetaja, kes pidi ka vene keelt oskama ja ka õpilastelt nõudis inspektor omavahel suhelda vene keeles, mida muidugi ei tehtud. Et koolis õppis aegajalt 1 – 2 veneusulise õpilast, siis käis neile usuõpetust õpetamas preester Kohilast. See näitab kuivõrd oluliseks peeti usuõpetust kooli õppekavas. Ülejäänud õpilastele õpetas usuõpetust muidugi koolijuhataja. Õpilaste teadmisi usuõpetuses käis regulaarselt kontrollimas Rapla kirikuõpetaja.

Riisamnn ei saanud koolitööd pidevalt teha, sest tal tuli sõjaväes aega teenida ja hiljem ka sõjast osa võtta. Hiljem on A. Riismanni õpilased teda väga heade sõnadega ja soojalt meenutanud kui sõbralikku, heatahtlikku ja abivalmis õpetajat.

Pärast I Maailmasõja lõppu püüti Saksa okupatsioonivalitsuse poolt alustada koolide saksastamist. Selleks kutsuti mitme kihelkonna õpetajad 1918. aastal Hagerisse saksa keele kursustele. Samal ajal sunniti kursuslasi alla kirjutama lepingule, millega pidid vanduma truudust saksa okupatsioonile ja loobuma iseseisva Eesti riigi mõttest. Nendest kursustest võtsid osa ka A. Riismann ja hiljem Kodila koolijuhina J. Kruus, kes tol ajal töötas Hageris. J. Kruus on kirjutanud, et nemad ja paljud teised koolmeistrid keeldusid sellisele lepingule alla kirjutamast.

August Riisamnn lahkus Kodila koolist 1921. aasta suvel mitte vabatahtlikult, vaid oli sunnitud seda tegema oma revolutsioonilise tegevuse pärast. Seejärel on üheks aastaks olnud kooli juhatajaks Paul Telg. 1922. aastast aga asus kooli juhatama Julius Kruus.

1919/20.õppeaastast on kool muudetud neljaklassiliseks, mil koolis oli 55 õpilast. Hiljem on õpilaste arv jälle vähenenud ja kõigub järgnevatel aastatel jooksul 45 ümber. 1930. aastast muudeti Eesti koolid kuueklassilisteks, nii ka Kodilas ja esimene lend lõpetas 1937. aasta kevadel.

Julius Kruus oma tööaastate jooksul Eesti Vabariigi perioodil on palju ära teinud õpilaste teadmiste parandamiseks ja silmaringi laiendamiseks. Korduvalt on teda tunnustatud hea töö eest. Olgu siinkohal üks neist kirjapandud kroonika põhjal: Koolinõunikult hr. H. Summerilt on saanud alljärgnev kiri: Kodila algkooli juhataja isikus Julius Kruus!

Ärakiri Harju maavalitsuse juhatajale.

1929/30. õppeaasta aruandes nimetasin mina Teid nende seitsme koolijuhataja hulgas, kes silmapaistvalt heade tagajärgedega töötasid. Tänan Teid tehtud töö eest ja soovin Teile samasugust edu ka tulevikus“.

Hakkasid toimuma õpilaste kooliekskursioonid Eestimaa erinevatesse paikadesse. Elavnes isetegevus. Õpilastega käidi osa võtmas Harjumaa laulupäevadest. Pöödselisel 1940. aastal oli koolis 28 õpilast (II, IV ja VI klass).

Julius Kruusil tuli Kodila koolist lahkuda 17. detsembril 1940.aastal peale kolmandat tundi, jättes isegi koolipäeva pooleli. Kohale oli jõudnud uus koolijuhataja Aliide Medri. Sellesse perioodi langeb sõjaaeg, kus õppetöö oli mitmeski mõttes häiritud, seda nii sõjategevuse kui ka riigikorra vahetusega seoses. Õppetöö stabiliseerus 1. septembrist 1945.aastal. Vahepeal taheti kooli kahel korral muuta uuesti 4-klassiliseks, kuid tänu lastevanemate survele see ei õnnestunud. 1945. aasta oktoobrikuust nimetati kool ümber seitsmeklassiliseks. Järgnevate aastate jooksul toimus rahulik koolitöö.

1950. aasta 1. septembrist asus kooli direktori kohale Eduard Rokk ja ta tegi seda tööd kuni 1962. aastani. Sel perioodil kasvas koolis õpilaste arv ja sellega seoses ka õpetajate arv. Koolimaja oli kitsaks jäänud ja nii ehitatigi 1955. aastal koolimajale teine korrus peale, milleks kulus natuke alla kolme kuu. Seega said kõik õpilased kokku ühte majja ja nagu Eduard Rokk oma mälestustes kirjutab, ei jätnud see oma mõju avaldamata õppeedukusele. Poistele sisustati tööõpetuse ruum, milleks tööpingid ja masinad eraldati Haridusministeeriumi Varustusosakonna kaudu.

1962. aastast, kui kool muudeti 8- klassiliseks, asus kooli direktorina tööle Mati Kukk, olles sellel ametipostil 8 aastat. Õpilaste arv oli kasvanud ja ulatus 100-ni, mõnel aastal isegi üle. Selle põhjuseks oli kindlasti asjaolu, et oli suletud Kelba ja Palamulla algkool. Kõik see tingis vajaduse suuremate ruumide järele. Valitsuselt hakati taotlema uue koolimaja ehitamiseks. See saadigi ning uus koolimaja valmis 1968.aastal ja mitte traditsiooniliselt Raka külla, vaid juurdeehitusena endise sovhoosi klubile Kodilas. Sel perioodil toimus koolis küllaltki elav ja aktiivne pioneeritöö, mis jätkus sama hoogsalt kuni Eesti Vabariigi taastamiseni.

1970. aasta 1. septembrist asus kooli direktori ametikohale Arved Allemann. Tema töö direktorina kestis kuni 2002 aasta 31.detsembrini. Kolmekümne kahe aasta jooksul on koolis palju muutunud materiaalse poole pealt. Tolleaegse Kodila sovhoosi abiga on rajatud endisesse mõisa rohuaeda spordiväljak. On ehitatud tööõpetuse ruumid tütarlastele ja poistele. Koolimaja on viidud üle keskküttesüsteemile, mis 1999. aastal rekonstrueeriti. Koolimaja on soojustatud (aknad, laed), millega lahenedid soojaprobleemid klassiruumides. Nagu elus ikka- kui üks probleem laheneb, tuleb teine kohe platsi. Rõõmu võib tunda raamatukogust ja selle juurde kuuluvast lugemissaalist. Koolis on küllaltki korralik arvutiklass, millega on kaasnenud interneti püsiühendus. Lisaks eelöeldule on võimalik arvuteid kasutada klassiruumides ja õpetajate toas. Peale selle on igas klassiruumis õppeotstarbel videofilmide vaatamise võimalus. Kui 1970/71. aastal sai kooliaed rajatud õppekatseaiana, siis tänaseks päevaks on see ümber kujundatud põhiliselt väikeseks tootmisaiaks koolisöökla tarbeks, et koolilõuna odavam oleks. Seda eesmärki teenivad ka kilekasvuhoone ja kelder, mis võimaldab varuda ja säilitada sügisande ning kasutada neid kogu õppeaasta kestel.

Aastast 1972 saadi Kodila sovhoosiga kokkuleppele, et kõigiks õpilasekskursioonideks on transport õpilastele tasuta, samuti muud koolisõidud. Kui õpilane kooli lõpetas, siis oli tal olnud võimalus möödunud kooliaastate jooksul Eestimaa risti- ja põiki läbi sõita ja tutvuda kodumaa kaunimate paikade ja vaatamisväärsustega. Peale selle oli võimalus osa võtta ekskursioonist tolleaegsesse Leningradi. Lisaks eelöeldule külastati küllaltki sageli teatrietendusi Tallinnas, Pärnus, Viljandis ja mõnikord ka Tartus. Eesti Vabariigi tulekuga oli see kõik möödunud. Toimuvad üksikud ekskursioonid ja harva mõni teatrikülastus Tallinnas, milles osalevad üksikud õpilased. Põhjuseks, miks see nii on – on paikkonna tagasihoidlik materiaalne kindlustatus. kahju, et elu maal sellise pöörde võttis.

70- ndatele aastatel toimus järjekordne koolide sulgemise laine Eestimaal. Ka meie kooli õpilaste arv oli vahepeal väga väike. Ühe õppeaasta algul oli see 72. Et meie kool sulgemata jäi, on mitu põhjust. Nendest võiks nimetada järgmisi. Meil olid „omad mehed“ rajooni juhtkonnas: täitevkomitee aseesimees Mati Kukk ja haridusosakonna juhtaja Heldur Rahuoja. Väga olulise momendina tuleb märkida Kodila sovhoosi toonase direktori Elmar Reesi toetust kooli säilitamiseks, sest vastasel juhul oleks läinud sovhoosil raskeks tööjõudu leida. Kui suleti Alu ja Varbola algkoolid, siis Alust tuli meile päris palju õpilasi ja Varbolast enamus ning käima pandi koolibussid. Sellega tõusis meie kooli õpilaste arv tunduvalt ja 25 aastat tagasi – kooli juubeliaastal oli koolis 125 õpilast. Kõige enam on meie koolis õpilasi olnud 1978. aastal. Uut õppeaastat alustades oli õpilasi 143. Hiljem õpilaste arv jällegi langes. Avati taas Alu

algkool, Kernu Algkool muudeti kaheksaklassiliseks ja taas avati ka Varbola Algkool. Viimasel kümnendil on õpilaste arv kõikunud saja ringis, on olnud alla ja on olnud üle.

Läbi aastakümnete on koolis aktiivselt tegeletud isetegevusega. Nagu eelpool öeldud, võeti juba eelmise sajandi algul osa harjumaa laulupäevadest ja see traditsioon on kestnud tänaseni. Alati on laulukooride ja tantsurühmadega esinetud rajooni ja nüüd maakonna laulu- ja tantsupidudel ning üleriigilistel pidudel. Poistekoorid on osa võtnud meestelaulu päevadest. Ajast- aega on koolimaja seinte vahel tehtud isetegevust.

Kodila kooli on lõpetanud 150 aasta jooksul sajad õpilased. Nende hulgast ei ole sirgunud kuulsusi, küll aga kasvanud tublisid talupidajaid, töölisi, haritlasi, kultuuritegelasi, arste jne., kellest enamus on elus tublid edasipüüdlejad. tahaks loota, et ka tulevikus areneb kool edasi ning on taimelavaks uutele ja uutele õpilastele.

Arved Allemann

Kodila Põhikooli direktor

2001 aastal